

SEKTORPROGRAM FOR FISKE OG HAVBRUK, JORDBRUK, LIVSMIDLER OG SKOGBRUK

NORGES FORMANNSKAP I NORDISK MINISTERRÅD 2012

**HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENTET**

Innledning

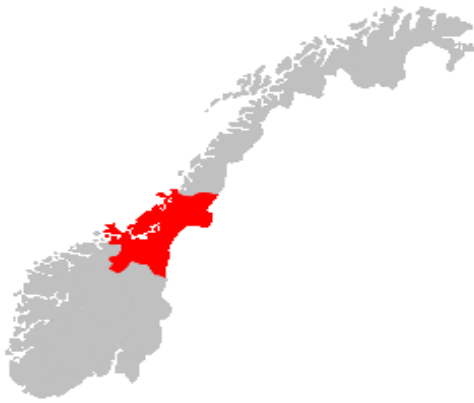
Ministerrådet for fiskeri og havbruk, jordbruk, næringsmidler og skogbruk (MR-FJLS) består av ett ministerråd med fire politikkområder: Fiskeri og havbruk, jordbruk, næringsmidler (levnetsmidler) og skogbruk. Ministerrådets kjerneoppgaver er bærekraftig utnyttelse av naturressurser og genetiske ressurser, som er en forutsetning for menneskets eksistens.

Ministerrådets embetsmannsstruktur består av én embetsmannskomiteé (EK-FJLS) med fem integrerte avdelinger: en eksekutivkomité og fire avdelinger for henholdsvis fiskeri og havbruk, jordbruk, næringsmidler og skogbruk. Eksekutivkomitéen og de fire avdelingene har alle status som embetsmannskomiteé.

Ministerrådet finansier en rekke institusjoner, samarbeidsorgan og arbeidsgrupper. De bidrar innenfor sine respektive områder til å oppnå de politisk fastsatte mål.

Ministerrådet satser aktivt på tversgående aktiviteter, både internt mellom EK-FJLS avdelingene og i samarbeid med andre sektorer i Nordisk Ministerråd.

Formannskapet vil arrangere ministermøtet for MR-FJLS 27. - 29. juni 2012 i Trondheim, på Rica Nidelven Hotel.

FISKERI OG HAVBRUK

Mål/ambisjon for fiskerisamarbeidet er:

- markere og bidra til at vi er et fellesskap som skal *synliggjøre, løfte fram og sette på dagsorden* betydningen av havets verdier og tjenester for økonomi, naturforvaltning, velferd og kultur i Norden
- vise frem nordiske samarbeidstradisjoner, grunnlaget for samarbeid om havressursforvaltning, nyskapende industriell virksomhet og å bidra til nordiske plattformer for profilering av sjømatnæringen i Norden
- utvikle det nordiske nettverket som kanal for dialog og verdiskaping, forskning, utdanning og kultur
- vise at det på bakgrunn av tradisjon og prinsipper som bygger på åpne arbeidsformer, deltakermedvirkning og systematisk dialog mellom representanter fra landene er mulig å finne fleksible modeller for handling som inkluderer mangfold og interessekonflikter

Foto: Landbruks- og matdepartementet

Arrangementer med tema som hovedsakelig er EK-Fisk

- Marin innovasjon – *Nordic Innovasjon Centre* i samarbeid med Fiskeri – og kyst departementet, 25. januar 2012
- Kystkultur og sjømat, Bergen 7.-9. juni 2012
- Skagerraksamarbeidet, Langesundkonferansen, juni 2012
- Marin infrastruktur og datamateriale – arrangement i tilknytning til ICES Annual Meeting, 18. september 2012

- Fiskeripolitikk i bevegelse – hva skjer i Norden? - Nordisk konferanse, Tromsø uke 43 eller 44
- Sikkerhet i fiskeflåten – Nordisk konferanse, Tromsø uke 43 eller 44
- Journalistsamling, kurs oktober/november

Arrangementer EK FJLS - felles

- Grønn vekst på havet – seminar i forbindelse med ministermøtet, juni 2012

Fiskeripolitikk i bevegelse – hva skjer i Norden? De nordiske lands fiskeripolitikk viser store ulikheter både mht. mål, næringsstruktur, forvaltningsordninger og organisering av bl.a. forskning. Vi vil i samarbeid med bl.a. fiskerienes organisasjoner arrangere en nordisk fiskerikonferanse i Tromsø for å belyse 1) de sentrale endringer i de nordiske lands fiskeripolitikk 2) hva fiskernes organisasjoner i de nordiske land ser som hovedutfordringer 3) hvilke utfordringer som møter forvaltningen og 4) identifisere mulige felles nordiske tema.

Sjøsikkerhet: Fiskebåten er en svært risikoutsatt arbeidsplass. Fiskeryrket et av de mest utsatte og risikofylte yrkene som finnes. Tøffere vær setter høyere krav til mestring av fartøyet under vanskelige forhold. Kvoteordninger, press på effektivisering og lønnsomhet samt markedenes krav til ferskvare og kvalitet påvirker ikke bare fiskefartøyetets form og utrustning, men også arbeidskulturer og holdning til risiko. Vi vil i samarbeid med bl.a. interesseorganisasjoner arrangere en større nordisk konferanse med fokus på presentasjon av status for sikkerhet i fiskeflåten, nasjonale strategier vedrørende sikkerhet i fiskeflåten, rammebetingelser for HMS-arbeid, og resultater fra forskningsprosjekter.

Marin innovasjon og nyskaping: *Nordisk Innovasjon* har til oppgave å stimulere samarbeidet i Norden mellom enkeltbedrifter og nasjonale virkemiddelapparat. I samarbeid med nasjonale finansieringsinstitusjoner er det etablert et finansieringskonsortium som skal støtte et nordisk marint innovasjonsprogram. Det er avsatt 45 millioner norske kroner til bedriftsrettede prosjekter med oppstart i 2012. Programmet omfatter bedrifter fra alle de nordiske land, i tillegg til bedrifter fra Russland og Canada. Programmet ble formelt åpnet av vår statsråd 25. januar 2012 med en større innovasjonskonferanse i Oslo.

Grønn vekst – også på havet: Ministermøtet: I forbindelse med møtet mellom de nordiske fiskeri- og landbruksministrene 27.-29. juni i Trondheim, blir det arrangert et seminar om Grønn vekst på havet. Arrangementet vil ta utgangspunkt i OECD's og Nordisk ministerråds arbeid med grønn vekst, og ta opp temaer som klimaspor og LCA analyser, endring av forbrukeradferd gjennom sporing og merking, CO2 binding og energiproduksjon i havet, bærekraftig fiskefôrproduksjon, samt bærekraftig håndtering av avfall og utnytting av biprodukter.

Samarbeid om marin infrastruktur og datamateriale: Forskningsinfrastruktur i form av fartøy og forskningsstasjoner, samt forskningsdata utgjør de viktigste arbeidsredskapene for havforskningen. De fleste nordiske land har en betydelig marin forskningsinfrastruktur. Det er antagelig et betydelig potensial for å øke utnyttingsgraden og å belyse om tilgang til nordisk infrastruktur kan brukes for å tiltrekke seg internasjonale toppforskere. Under det norske formannskapet i 2012 vil vi se på mulighetene for et utvidet nordisk samarbeid. Sakene vil også bli belyst i en bredere internasjonal sammenheng på et spesialarrangement i forbindelse med *Det internasjonale havforskningsrådets* (ICES) årlige vitenskapelige konferanse i Bergen 17.-21. september 2012 i Bergen.

Levende kystkultur

Mye gjøres i hvert land for å holde den tradisjonelle kystkulturen ved like, samtidig som den videreutvikles og integreres i næringsvirksomhet som turisme, utelivsnæring og opplevelsessindustri. I en egen temakonferanse om kystkultur og sjømat i Bergen 7.-8. juni vil vi løfte frem og synliggjøre fiske og kystkultur, sjømattradisjoner og ”ny nordisk mat”, som binder de nordiske land sammen fra ”fjord til bord”. Det nordiske fiskerisamarbeidet vil også bidra under etableringen av en årlig konferanse i Langesund for forvaltere, forskere og private organisasjoner med felles interesser for samarbeid i Skagerrak området.

Sjømatsamarbeid: Fiskerisektoren vil i 2012 ha tversgående samarbeid og åpen dialog med andre komiteer som arbeider med ulike aspekter rundt sjømat, bl.a. gjennom programmet Ny Nordisk Mat. Programmet tar for seg ulike aspekter ved den nordiske maten som bl.a. mat- glede, ernæring, næringsutvikling, kreativitet og innovasjon. Programmet er fremhevet i det norske formannskapsprogrammet i Nordisk ministerråd for 2012 under hovedoverskriften ”Arbeid og bærekraftig velferd”, samt ”Grønn vekst, kunnskap og innovasjon”.

Journalistseminar Hurtigruta: Forvaltningen av fiskeri- og havbruksnæringen i de nordiske havområdene omfatter en rekke interessante politiske og faglige tema, men som i begrenset grad kommer offentligheten til gode. Vi vil derfor styrke profileringen og synliggjøre verdien av havets verdier og tjenester for fiskeri – og havbruksnæringen ved å arrangere et journalistseminar for nordiske journalister fra fagpresse og riksdekkende medier. Temavalget i seminaret vil dekke flere av de hovedtema som inngår i formannskapsprogrammet, (særlig nordisk fiskeripolitikk i bevegelse, og potensialet for ”grønn vekst” på havet).

JORDBRUK

Målet er tiltak/aktiviteter på temaområder med nordisk nytte

- Inn på tunet – grønn omsorg
- Genressurser
- Ny Nordisk Mat – se egen presentasjon sist i sektorprogrammet.

TEMAOMRÅDE INN PÅ TUNET - Grønn omsorg, green care, social farming

Premisser:

- Tilrettelagte og kvalitetssikrede tilbud på gårdsbruk som skal gi trivsel, mestring og læring
- Tilbudene skal være et supplement til øvrige helse- og velferdstjenester
- Skal bidra til samfunnsnytte og verdiskaping ved å ta i bruk gårdens samlede ressurser

Møter og konferanser:

- Nordisk forskningsworkshop 26. juni 2012 (i forbindelse med ministermøtet)
- Seminar 27. juni 2012 (i forbindelse med ministermøtet)
- Nasjonal konferanse Inn på tunet 2012

Prosjekter:

- Nasjonal strategi Inn på tunet – oppfølging
- Felles nordisk samarbeid om Inn på tunet
- Inn på tunet-løftet 2012

Inn på tunet – Grønne velferdstjenester fra landbruket

Landbruket vil sammen med andre samfunnsaktører bidra til å tilrettelegge og utvikle kvalitetssikrede tjenester til beste for samfunnet.

Inn på tunet er den norske betegnelsen på grønne velferdstjenester hvor gården er arena for tjenester innenfor utdanning, oppvekst, helse og omsorg. Internasjonalt går disse tilbudene under betegnelsen Green Care, Social Farming, Care Farming, Farms for schools eller Farming for health. Det er i dag om lag 1000 gårdsbruk i Norge med Inn på tunet-tilbud. De fleste tilbudene gjelder psykisk helse, rus, drop-outs i skolen, demens, arbeidstrening og integreringstiltak.

Inn på tunet har vekstpotensial innenfor flere sektorer. Viktige årsaker til dette er bl.a. større og endrede utfordringer i helse- og omsorgssektoren og behov for nye og alternative opplæringsarenaer. Det er viktig å få flere ut i arbeid blant de som i dag står utenfor arbeidslivet. Inn på tunet kan bidra til å løse slike utfordringer. Både Omsorgsplan 2015 i regi av Helse- og omsorgsdepartementet og Samhandlingsreformen

påpeker et økende behov for omsorgstilbud. På dette området legges det et stort ansvar på kommunene.

Foto: Colurbox.

Det har de siste årene skjedd en utvikling av Inn på tunet i de nordiske land. Dette gjelder utvikling av Inn på tunet-gårder og det gjelder forskning. Det finnes i dag ikke noen systematisk oversikt over hva som finnes av tilbud og hvordan det arbeides i de nordiske land på dette området.

I Norge utarbeides det nå en Nasjonal strategi for Inn på tunet. Det gjennomføres også en treårig nasjonal satsing kalt "Inn på tunet-løftet", der 64 norske kommuner deltar i kommunalt utviklingsarbeid. I 2011 ble det innført en egen godkjenningsordning for Inn på tunet-gårder i Norge.

I Sverige har Lantbrukarnas Riksförbund tatt initiativ til utviklingsarbeid på dette området. I Sverige brukes betegnelsen «Grøn omsorg» og «Grøn rehabilitering». Grøn omsorg er om-sorgstilbud på gårdsbruk og Grøn rehabilitering er tilbud rettet mot langtidssykemeldte. Det har også vært flere prosjekter basert på Interreg – samarbeid mellom Norge og Sverige. I Europa ser man en økende interesse for denne typen tjenester. Den årlige nasjonale konferansen for Inn på tunet i Norge har vært en viktig arena også for nordisk og internasjonal kunnskapsutveksling.

Aktuelle linker :

Landbruks-og matdepartementet;

http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/tema/landbruk_og_naringsutvikling/inn-pa-tunet-2.html?id=582133

Nettsted for Inn på tunet : www.innpaetunet.no

Innovasjon Norge: www.innovasjon.no

Fylkesmannen: www.fylkesmannen.no

TEMAOMRÅDE GENETISKE RESSURSER

Mål: Økt forståelse og kunnskap om *verdien* av nordiske kulturplanter og husdyr, hva landbrukets biologiske mangfold kan lære oss om nordiske levekår og kulturhistorie, og om hvordan disse miljøgodene kan bidra til grønn vekst i Norden.

Premisser:

- Sektorprogram genetiske ressurser:

De nordiske land deler mye av det genetiske mangfoldet innen landbruket og landene kan også nyttiggjøre seg mye av det samme materialet pga. mye felles klima, jord- og lysforhold. Nordiske land samarbeider derfor om å forvalte det genetiske mangfoldet innen kulturplanter, skogstrær og husdyr i Norden gjennom Nordisk genressurscenter (NordGen). ”Nordisk nytte” oppnås ved at samarbeidet gir en bedre og mer kostnadseffektiv forvaltning enn om landene skulle løse oppgavene hver for seg.

Innenfor genressursområdet ønsker formannskapet i 2012 å profilere:

- Miljøgoder og grønn vekst er viktig for Nordens framtidige velferd
- Klimaendringene og befolkningsøkningen gir store utfordringer i årene som kommer, også i våre nordiske land
- Genetiske ressurser er miljøgoder som bidrar til løsninger innen bærekraftig matproduksjon, bioteknologi og andre grønne tjenester
- Kalmardeklarasjonen der de nordiske land har sluttet opp om at genressursene som bevares gjennom nordisk samarbeid skal være til felles nytte og åpent tilgjengelige
- Det er Nordisk samarbeid om genressurser også er relevant for andre samarbeidsområder f eks: Ny nordisk mat, kommunikasjon og undervisning og miljøsektoren

Tiltak: *Verdisetting av Nordens grønne kulturarv*

1. Undervisningsfilm om genetisk mangfold og dets bidrag til klimatilpasning, matsikkerhet og velferd
2. Undersøkellesprosjekt om endringer i genetisk mangfold i kulturlandskapet over tid
3. Nordisk seminar om verdsetting av genetiske mangfold og fordeling av kostnadene knyttet til bevaring og bærekraftig bruk av genressurser

Med dette prosjektet ønsker Norge å belyse hvordan vi verdsetter den delen av Nordens grønne kulturarv som genressursene representerer og spre informasjon og kunnskap om hva nordiske kulturplanter og husdyr kan lære oss om nordiske levekår og kulturhistorie, og om hvordan dagens mangfold kan bidra til morgendagens løsninger.

Gjennom tre ulike tiltak vil vi på forskjellige måter synliggjøre verdsettingen av genetiske ressurser som en viktig miljøgoder som kan bidra til viktig grønn vekst framtidens Norden. Tiltakene vil ha verdi alene, og samtidig støtte opp om eksisterende nordiske prosjekter.

Samarbeidspartnere vil være Nordisk genressurssenter (NordGen), Norsk genressurssenter, Nordisk nasjonale program, Vavilov instituttet i Russland, Snøballfilm AS og Kimen frølaboratorium.

Foto: Ivar Stokkan.

1. Den nordiske genkoden – en fortelling om genressursenes verdi for nordiske levekår

Utvikling av en undervisningsfilm til bruk i nordiske skoler med ungdom som målgruppe.

Undervisningsfilmen skal belyse hva det genetiske mangfoldet kan fortelle oss om vår nordiske kultur og historie, og hvordan disse ressursene er viktige for matmangfold og opplevelser i dag, og fremtidig matsikkerhet med et endret klima. Filmen skal kunne tilpasses til bruk i alle nordiske land og distribueres til relevante nettsider som brukes av relevante undervisningsinstitusjoner. I tillegg skal filmen distribueres via NordGens nettside og for eksempel kunne inngå i en nordisk nettportal for kunnskapsoverføring sammen med andre relevante kunnskapsfilmer.

2. Hva skjer med det genetiske mangfoldet i den nordiske naturen og kulturlandskapet?

Faglig undersøkelse av genetisk variasjon i plantematerialet i Vavilov og Nordgen i forhold til genetisk variasjon i populasjonen på innsamlingslokaliteten i dag.

Det er i tidens løp innsamlet mange aksesjoner av matplanter, fôrvekster og medisinplanter i Norden. Først ute var russeren Ivan Vavilov som etablerte Vavilov instituttet i St.Petersburg, Russland. I perioden 1924 -1980 samlet Vavilov Instituttet (VIR) inn frø fra en rekke steder i Norden. I 1979 ble Nordisk genbank opprettet og tok over dette arbeidet. Vavilov instuttet har i dag en av verdens viktigste frøsamlinger. Det er gjennom årene etablert et samarbeid mellom Vavilov og Nordisk genressurscenter (Nordgen). I løpet av 2011 er dette samarbeidet vitalisert, bl.a. som resultat av russiske initiativer. Det vil være svært positivt å fortsette dette samarbeidet både for å sikre den verdifulle genbanksamlingen i Vavilov og for å styrke det nordiske samarbeidet om genbankressursene.

Tiltaket vil ha som mål å vurdere kvaliteten og omfanget av det innsamlede plantematerialet fra nordiske land som er foretatt av Vavilov, og eventuelt identifisere hull i Vavilov og Nordgens samlinger. For best å ta vare den brede genetiske diversiteten i kulturplantene, skal arten være tilstede i alle relevante soner i utbredelsesområdet. De identifiserte hullene kan bli utfylles ved å bevare populasjonene *in-situ*. Prosjektet vil undersøke de gamle innsamlingene som Vavilov instituttet gjorde i Norden for å sammenligne dette med villmateriale som vokser i de samme stedene i dag.

3. Genressurser? Ja takk! - Men hvem tar regningen?

Nordisk seminar om verdsetting av genetisk mangfold og fordeling av kostnadene knyttet til bevaring og bærekraftig bruk av genressurser

Klimaendringer og befolkningsøkning vil gi store utfordringer i årene som kommer. Matsikkerheten trues, både globalt og i Norden. Miljøgoder og grønn vekst er konsepter som er høyt oppe på agendaen til det internasjonale miljøtoppmøtet i 2012 (Rio+20). Genetiske ressurser er nettopp slike miljøgoder som bidrar til løsninger innen bærekraftig matproduksjon, bioteknologi, og andre grønne næringer. Innovativ, grønn vekst er en hovedprioritering for samtlige nordiske land.

Seminalet vil ta utgangspunkt i hvordan møte utfordringene til framtidig matproduksjon og bevaring av genressursene i landbruket i de nordiske land, ikke minst i lys av miljø- og klimautfordringer. Seminalet vil belyse og gi innspill til utfordringer de nordiske land har med å gjennomføre nåværende og kommende internasjonale forpliktelser under viktige internasjonale miljøavtaler, og den nordiske oppfølgingen av Plantetraktaten og Nagoyaprotokollen, inkl. belyse spørsmål og peke på løsninger som kan danne grunnlag for felles nordiske innspill til prosessen med å gjennomføre Nagoya-protokollen innenfor mat og landbrukssektoren. Seminalet vil også være rettet mot å løse utfordringer som Nordisk genressurssenter (NordGen) stå overfor.

Problemstillinger det vil være aktuelt å drøfte:

- hvordan betalingssystemer for miljøgoder knyttet til genetiske ressurser kan utvikles.
- hvordan genressursbevaringen finansieres/sikres i dag.
- hva koster det å ha åpent tilgang til genressurser – hvem skal betale?
- hvordan kan markedet verdisette genetiske ressurser?
- hva er bønders og lokalbefolknings rolle?

Se søknad http://www.regjeringen.no/upload/LMD/Vedlegg/div/soeknad_genres.pdf

Trøndersk geirlauk tilbake etter 1000 år på Island

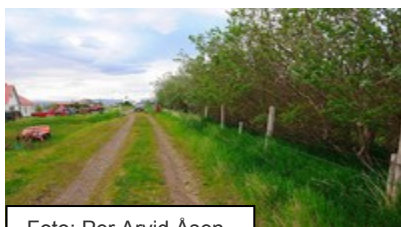

Foto: Per Arvid Asen

Vill-løk som vokser på Tautra kalles lokalt for geirlauk. Dette var navnet som vikingene brukte på en løk som ble dyrket i deres løkgårder, og løken på Tautra blir fortsatt høyt verdsatt og plukket av dem som kjenner voksestedene. I Borgarfjörður på Vest-Island er eneste voksested for vill-løk på Island. Mellom veien og skogen på bildet vokser et stort bestand av den sjeldne løkarten. På 1000-tallet besøkte en engelsk biskop ei øy uten for Trondheim, som kan ha vært Tautra, og han tok med seg løk derfra til Borgarfjörður på Vest-Island der han bosatte seg i minst 20 år. På Island er vill-løk i dag svært sjelden og finnes bare på et eneste sted, som nettopp er Borgarfjörður, der biskopen bodde. Her ser det ut til at løken trives godt, sannsynligvis fordi dette er et område med varme kilder og et godt lokalklima.

NÆRINGSMIDLER

Veien til bedre helse

Mål

- Fremme sunt kosthold, sunne valg, matglede, god vannkvalitet og aktiv livsstil
- Sikre god dyrevelferd
- Regelverksforenkling på matområdet

Premisser

- Sunt kosthold, sunne valg, matglede, god vannkvalitet og aktiv livsstil er viktig for enkeltindividet og for velferdsstatens utvikling
- Et sunnere kosthold legger grunnlag for bedre helse og levekår
- Forbedret vannkvalitet gir bedre helse og velferd
- Det er tradisjon for god dyrevelferd i Norden. Et nordisk samarbeid om etterlevelse av dyrevelferdsregelverket vil kunne bidra til å oppnå målet om god dyrevelferd

Møter og konferanser

- Presentasjon og markering av de nye nordiske næringsstoffanbefalingene under ernæringskonferansen på Island
- Felles initiativ EK-Livs og Ny Nordisk Mat for å fremme sunt kosthold og matglede ved ulike konferanser
- Heldagsmøte med nordisk industri om salt
- Nordisk seminar om D-vitamin i forbindelse med ernæringskonferansen på Island
- Regionale møter om vannprotokollen som også inkluderer de baltiske landene
- Nordisk seminar mellom tilsynsmyndighetene med erfaringsutveksling og kunnskapsutvikling om tilsyn på dyrevelferdsområdet

Prosjekter

- Barn og Mat
- Mat til mange (Foodscape)
- Ny Nordisk hverdagsmat

Veien til bedre helse - Sunt kosthold, sunne valg og matglede, god vannkvalitet og aktiv livsstil

Flere av de kroniske sykdommene har sammenheng med feil kosthold og fysisk inaktivitet. De negative konsekvensene rammer ikke bare enkeltindivider, men også pårørende, lokalmiljøet, arbeidsplasser og den nordiske velferdsstaten som helhet gjennom blant annet økte helseutgifter, tapt arbeidskraft - og verdiskapning. En frisk og arbeidsfør befolkning er avgjørende for en bærekraftig velferdsstat. I tillegg til å fremme god helse og økt velferd kan

mat være en kilde til glede og behag, samt viktig ved sosialt samvær og festlige lag. Mat er også sentralt i inkluderingsarbeid som kulturell brobygger og identitetsbygger. Det norske formannskapet for 2012 ønsker å fremheve de positive ringvirkningene og betydningen av sunt kosthold og matglede, rent vann og aktiv livsstil. Målet er å øke antall leveår med god helse og livskvalitet, og redusere sosiale helseforskjeller i befolkningen i Norden.

Sunt kosthold

Norge vil, under formannskapet, spesielt fremheve to områder innenfor sunt kosthold og sunne valg; salt og D – vitamin.

Det er sterk sammenheng mellom inntak av salt, blodtrykk og risiko for hjerte- og karsykdommer. Saltinntaket i Norden er relativt høyt sammenlignet med andre land. En reduksjon i befolkningens saltinntak vil derfor kunne gi betydelige helsegevinster. Krav til maksimumsinnhold av salt er et av kriteriene for at industrien kan benytte nøkkelhullmerket på sine produkter. For mer informasjon om nøkkelhullsmerkingen se <http://www.nokkelhullsmerket.no/nokkelhull/>. Arbeidet med å se på behov for endringer i kriteriene for bruk av Nøkkelhullet, med særlig fokus på salt, starter opp høsten 2011. Som en del av det videre arbeidet med nøkkelhullsordningen, og industriens rolle i arbeidet med å redusere befolkningens inntak av salt vil formannskapet arrangere et nordisk seminar i Oslo høsten 2012 for næringsmiddelindustrien. Målet er å skape forståelse for den helsemessige betydning av å redusere saltinnholdet og industriens rolle i dette arbeidet, samt å belyse teknologiske utfordringer knyttet til en reduksjon i industribearbeidede produkter, og til slutt presentere mekanismer for samarbeid mellom industri og myndigheter, dvs. erfaringer fra ulike land.

Utilfredsstillende vitamin D-status er påvist blant flere ulike befolkningsgrupper i Norden. Det er ulik praksis i de nordiske landene for berikning og råd om bruk av tran for å oppfylle anbefalingene om vitamin D-inntak.

De nordiske næringsstoffanbefalingene ligger til grunn for det meste av arbeidet knyttet til ernæring og kosthold i de nordiske landene. Anbefalingene fra 2004 er under revisjon. Forslag til nye anbefalinger skal presenteres under den nordiske ernæringskonferansen på Island i juni 2012. I tilknytning til Ernæringskonferansen på Island vil det norske formannskapet arrangere en konferanse med følgende tittel: "Hvordan øke vitamin D inntaket i befolkningen til anbefalt mengde". Målgruppen for seminaret er ernæringsekspert, myndigheter og matvareindustri.

Foto: Lin Stensrud

Matkultur – sunn mat og matglede

Maten og måltidets plass i det nordiske kostholdet handler om måltidskultur - sunn mat og matglede for alle. For at den sunne maten skal bli foretrukket, bør det være et mangfold av god, velsmakende sunn mat. Ny Nordisk hverdagsmat er eksempel på et prosjekt som tar sikte på å forløse det nordiske kjøkkens sunnhetsfremmende potensial. Prosjektet Barn og mat i Norden skal kartlegge nordiske lands erfaringer fra aktiviteter knyttet til barn, mat, matkultur og sunnhet og skape tettere samarbeid på dette området. Mat til mange omhandler måltider som spises av pasienter på sykehus, skolebarn, barnehagebarn, ansatte og kunder av offentlige institusjoner og ansatte i store selskaper med egne restauranter. Under det norske formannskapet i 2012 vil prosjekter som Ny nordisk hverdagsmat, Barn og mat og Mat til mange (Foodscape) fremmes under temaet Ny Nordisk mat.

Foto: Tom Haga

Bedre vannkvalitet

Tilgang til rent og trygt drikkevann er viktig, og bør sees på som en menneskerettighet. På verdensbasis utgjør vann det næringsmiddelet som flest mennesker blir syke av, eller i verste fall dør av. I Norden er det kun Norge og Finland som har ratifisert WHO/UNECEs *Protokoll om vann og helse* av 1999 mens Sverige og Danmark har signert protokollen.

Protokollens formål er i hovedsak å fremme helse gjennom forbedret vannforvaltning inkludert beskyttelse av økosystemer og reduksjon i vannrelaterte sykdommer. Protokollen krever at hvert partsland på regjeringensnivå vedtar nasjonale mål og måldatoer for vann- og sanitærområdet. Det skal med jevne mellomrom rapporteres på fremdriften med å nå de nasjonale målene. Når målene er oppnådd, skal nye mål og måldatoer settes.

Gjennom Nordisk ministerråd ønsker det norske formannskapet å fremheve hvor viktig god vannkvalitet er for helsen til enkeltindivider og for velferdsstaten som helhet. I tillegg til de nordiske landene vil det norske formannskapet inkludere de baltiske landene og arrangere møter som skal diskutere utfordringer på vann og sanitærområdet i Norden og se dette opp mot forhold knyttet til fremdriften av protokollarbeidet og de nasjonale målene. For mer informasjon om vannprotokollen se http://www.unece.org/env/water/text/text_protocol.html.

Dyrevelferd

Det er tradisjon for god dyrevelferd i Norge og Norden, og de nordiske landene var i internasjonal sammenheng tidlig ute med lovgivning/regelverk på dyrevernområdet. Norden har lenge vært, og ønsker fortsatt å være, en pådriver for strengere dyrevelferdsregelverk i internasjonal sammenheng, bl.a. i EU. Informasjonsutveksling og politisk samordning mellom de nordiske landene styrker muligheten for å lykkes med å påvirke regelverksprosessene i EU i ønsket retning. Dette er relevant i forhold til EUs arbeid med å utarbeide en ny dyrevelferdslov. God dyrevelferd er et mål i seg selv, samtidig som friske husdyr er viktig for å oppnå økonomisk avkastning og bærekraftig dyrehold. Samarbeid om etterlevelse av dyrevelferdsregelverket er også viktig for å oppnå god dyrevelferd. Det er ønskelig med en erfaringsutveksling mellom tilsynsmyndigheter i de nordiske landene når det gjelder regelverksetterlevelse og tilsyn på dyrevelferdsområdet.

I løpet av det norske formannskapet vil det bli arrangert et nordisk seminar mellom tilsynsmyndighetene med erfaringsutveksling og kunnskapsutvikling om tilsyn på dyrevelferdsområdet.

Foto: Colourbox

SKOGBRUK

Målet er tiltak/aktiviteter på temaområder med nordisk nytte

Premisser:

- Skogressursene gir grunnlag for lønnsomme verdikjeder i hele landet
- Skogressursene er nødvendige i klimaarbeidet
- Det er nødvendig med god kunnskap om skogbruket og naturmangfold

Møter og konferanser:

- EK-Skog våren 2012 (sammen med EK-Jord)
- Ministermøte m /NKO-møte Trondheim juni 2012 (+ ev. EK-Skogmøte)
- EK-Skog høsten 2012 (sammen med EK-Jord)

Prosjekter og samarbeidsorgan:

- SNS
- NordGen-Skog

Foto: Landbruks- og matdepartementet

FELLES TEMAOMRÅDE

NY NORDISK MAT

Mål: Bidra til matglede, identitet og sunnhet gjennom et mangfold av sunn og velsmakende mat og bidra til kreativitet, vekst, nettverksbygging og produktutvikling.

Premisser: Sunt kosthold og matglede, god vannkvalitet og aktiv livsstil er viktig for enkeltindividet og for velferdsstatens utvikling. Nettverk for utveksling av erfaring om produksjon, produktutvikling, markedsføring og distribusjon er viktig for innovasjon og næringsutvikling

Møter og konferanser:

- Samarbeid mellom EK-Livs og Ny Nordisk Mat om ernæringskonferanse Island sommer 2012
- Årskonferanse Ny Nordisk Mat høsten 2012
- Seminar i Lund 16.-17. januar om sammenhengen mellom næringsanbefalinger og Ny Nordisk Diet
- Mat og kreative næringer – ”event” under ministerrådsmøtet i 2012

Prosjekter

- Mat og Kreative næringer
- Barn og Mat
- Mat til mange (Foodscape)
- Ny Nordisk hverdagsmat
- Public Food Diplomacy
- Rekruttering/kunnskap kokkefaget

Mat er viktig i inkluderingsarbeid som kulturell brobygger og identitetsbygger, og måltidet har en viktig sosial funksjon både til hverdag og fest. Programmet Ny Nordisk mat (NNM) har opphav i en lang nordisk mattradisjon og et mangfold av råvarer. Det Nordiske kjøkken har ikke vært like synlig som andre. I de senere årene har det derfor vært arbeidet for å skape en identitetsfølelse og stolthet over vårt eget kjøkken.

Hovedhensikten med NNM er å skape oppmerksomhet om Nordisk mat og danne nettverk. Den nordiske befolkningen skal gjøres oppmerksom på de kvalitetene og spennende muligheter som finnes i de nordiske råvarene og i bruken av disse. Dette åpner mulighet for kreativitet, vekst og produktutvikling samt bevissthet om matens rolle i ulike sammenhenger. Mat og kreative næringer hører også sammen. Det er behov for å bygge opp nettverk mellom ulike mat- og måltidsaktører og andre kreative næringsaktører i de nordiske landene.

Foto: Tom Haga

Programmet vektlegger tverrsektorielt samarbeid som favner mat, kultur, turisme og verdiskaping. Det tverrsektorielle samarbeidet skal stå som en inspirasjon for de enkelte landene, og genere egne aktiviteter eller bidra til samordning av aktiviteter. Et viktig element i programmet er også å bidra til økt verdiskaping. Sentrale emner det arbeides for å inkludere i programmets prosjekter er blant annet:

- Hvordan genetiske ressurser, som er grunnlaget for utvikling av den nordiske maten, kan skape nye muligheter på områder som produktutvikling, turisme, kultur og kunnskap om mat
- Bedre utnyttelse av potensialet som ligger i kombinasjonen mellom mat med god smak og ernæringsvitenskap, råvarekjennskap og sesongvariasjoner. Dette handler også om å vektlegge på helheten knyttet maten og måltidet, blant annet når det gjelder arbeid rettet mot å fremme sunnhet og helse.
- Utnytte koblingen mot kulturområdet til å formidle verdiene i Ny Nordisk Mat gjennom aktiviteter med en sterk estetisk dimensjon
- Bruke Ny Nordisk Mat i forbindelse med merkevarebygging, turisme- og eksportfremmende tiltak.
- Arbeidet i Ny nordisk mat skal virke som en mulig inspirasjonskilde for å igangsette innovasjon og utvikling av produkter, tjenester og opplevelser i Norden

Programmet Ny Nordisk Mat (NNM) er inne i sin andre programperiode, som løper fram til og med 2014. Formannskapet vil fortsette arbeidet med Ny nordisk mat og å skape en identitetsfølelse og stolthet over Det nordiske kjøkken. Dette vil bidra til økt sysselsetting, verdiskaping og til et kosthold som fremmer befolkningens helse og livskvalitet. En rekke prosjekter er allerede igangsatt, og disse vil bli videreført i den norske formannskapsperioden.

Rekruttering og karrieremuligheter i kokkeyrket - Nordiske utfordringer og muligheter

Nytt i 2012, er igangsetting av et nordisk prosjekt om rekruttering og karrieremuligheter i kokkeyrket. Det er en felles nordisk bekymring knyttet til både dårlig rekruttering til kokkefaget og det å beholde kokker i sitt fag. Det er grunn til å tro at flere av utfordringene gjelder for alle de nordiske landene, og det er derfor tatt initiativ til et prosjekt om dette temaet. Prosjektet skal peke på felle utfordringer og muligheter i kokkeyrket med spesiell vekt på rekruttering og karrieremuligheter. Prosjektet har flere koblinger mot den nordiske velferdsmodellen. Særskilt gjelder dette for betydningen av sunt kosthold og matglede som viktig for enkeltindividets livskvalitet og for velferdsstatens utvikling. Prosjektet berører samtidig viktige utfordringer knyttet til rekruttering av unge arbeidstakere i arbeidslivet, som også er en viktig forutsetning for økt verdiskaping og velferd.

Foto: John Riise

Det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal se nærmere på problemstillingen. Målet er både erfaringsutveksling gjennom gode eksempler på tiltak i de ulike landene, samt å kunne omforenes om felles tiltak for å løse felles utfordringer. Arbeidsgruppens arbeid skal munne ut i en kort rapport som skal legges fram på ministermøtet i juni 2012.

For mer informasjon om NNM se <http://nynordiskmad.org/>